

Tante Hertha

Nr. 213, 19. årgang, januar 2016

Et hestehestemøde? Det er vigtigt at vi får informationerne direkte fra hestenes mule og ikke går og skaber fantasier... (Foto: Ole W.)

**Tante Herthas mail-adresse: tante@hertha.dk.
KALENDER PÅ HERTHAS HJEMMESIDE www.hertha.dk opdateres løbende.
Hertha er på Facebook (bestyres af Anne-Lene)**

Tante Hertha er Hertha Levefællesskabs informationsblad, som udkommer ca. d. 1. i hver måned.

Redaktør: Allan Elm – Redaktionsudvalg: Helle Hansen, Per Clauson-Kaas og Ole Wadsholt.

Folk, som ikke er bosiddende i Hertha, og som ønsker at abonnere, kan henvende sig til redaktøren på tlf. 3840 3402 eller pr. mail.

Deadline for stof til bladet er d. 20. i måneden før til:

tante@hertha.dk

eller i postkassen Landsbyvænget 2A , mærket 'Tante Hertha'.

(Forsidefoto: Tyge ved sin bod på Steinerskolen. Læs mere s. 6. Foto: Red.)

HerthaKalender

Januar 2016

Mandag d. 18. HSF Koncert v/Søren Kristian Frydenlund Vad. 19.30 i Salen

Uge 4 Bofællesskabet på vinterferier (Barcelona, Norge og Danmark)

Torsdag d. 21. Karl Henning laver lystjeneste. Landsbyvænget 19F kl. 19.00. Til-
melding til Bjørke tlf.: 2758 3898 (Donation 100 kr.)

Februar 2016

Lørdag d. 6. Lørdagscafé Kl. 14-16.30 i Salen

Søndag d. 7. Fastelavn (program følger)

Marts 2016

Lørdag d. 5. Lørdagscafé Kl. 14-16.30 i Salen

Lørdag d. 12. 20 års jubilæum. Morgenmad for alle Kl. 9 i Salen

Tirsdag d. 15. Bofællesskab/Levefællesskabsmøde Kl. 19.00 hos Kirsten F

HERTHA VÆRKSTEDERS FERIER OG VIGTIGE DAGE

Julen 2015 til sommer 2016.

Uge 4 er Hertha bofællesskaber på ferie. Værkstederne er åbne for eksterne brugere.

Fredag d. 26. februar værkstederne lukket for eksterne. Temadag for medarbejdere.

Forårets værkstedsudflugt ikke planlagt endnu.

Lørdag d. 30. april Åben Værksted kl. 11.00 – 16.30 Lørdagscafé kl. 14-16.30

Lørdag d. 28. maj Fælles arbejds- og plantedag kl. 8.00 – 15.00

Uge 26 ferie for Hertha Bofællesskaber. Værkstederne åbne for eksterne

Fredag d. 1. juli sidste arbejdsdag. Værkstederne lukket for eksterne uge 27, 28, 29, 30,

Mandag d. 1. august første arbejdsdag efter sommerferien.

Lørdag d. 3. sep. høstmarked kl.11.00-16.30

Hertha nov. 2015

Indhold i dette nummer:

		Fra julespillet	s. 9
Præsentationer	s. 4	Fortællingens dag	s. 13
En fortælling...	s. 6	Gartnerinyt	s. 14
Fra træværkstedet	s. 8	Orientering fra fundraisinggr.	s. 16

Præsentation:

Hej allesammen

Vi er netop flyttet til Hertha og bor til leje i Z etnas hus det næste år. Maja er fotograf og underviser i fotografi og Freja er psykomotorisk terapeut og antropolog. Maja leder efter nyt job og Freja går snart på barsel, da vi skal have barn til februar. Vi er begge meget naturmennesker og især Maja elsker at vandre.

Vi er meget glade for at være flyttet ind i Hertha og vi vil meget gerne bidrage til fællesskabet og være aktive der, hvor vi kan. Vi glæder os til at lære Hertha og jer allesammen bedre at kende.

Mange hilsner fra Maja og Freja

Præsentation:

Vi hedder Toke Riis Ebbesen og Majken Vange Bjerk. Vi flyttede til Hertha i midten af september, fra centrum af Aarhus, for at komme ud hvor der var lys, luft, gode mennesker og fællesskab.

Vi er en flok på fem. Toke, som arbejder som designforsker ved Syddansk Universitet i Kolding. Toke er far til Jakob på 14 år og Liv på 11 år, som bor både hos os, og hos deres mor i Borum. Majken arbejder som psykolog hos TUBA i Aarhus med terapi og rådgiving for unge, der er opvokset i familier med misbrug. Hun er pt på barsel. Vi blev 3. oktober forældre til Ava, og har for tiden travlt med at lære hende at kende.

Mange tak for opmærksomheden, blomsterne, maden og gaverne i forbindelse med Avas fødsel.

Vi er meget glade for den varme velkomst, vi har fået, og ser frem til at lære jer allesammen bedre at kende.

Kærlig hilsen

Jakob, Liv, Ava, Toke & Majken

Og en fortælling fra det virkelige liv...

TYGES GÅRDBUTIK finder sted ca. 35 skolefredage gennem hele året fra kl. 12 - 15. Den er placeret ved Steiner skolen i Skanderborgs store sal. Jeg er sammen med Skjoldhøjgårds biodynamiske grønt og Gerts (en forældre på skolen) smukke oliventræs-produkter fra Grækenland.

Jeg sælger varer fra HERTHA: Mælk, brød, kager og " slik" . Har nu også takket være Randis store indsats Jyllands største sortiment af glutenfri produkter.

Jeg står i ly af skolens lade og overfor Babuska-børnenes legeplads, som er et meget underholdende intermezzo.

Dejligt at kunne formidle produkter af en så enestående kvalitet og til så mange glade kunder - børn som voksne. Jeg har såmænd stået der i 8 år om fredagene.

Her i efteråret har omsætningen hver gang været enten tæt på 3000 kr. eller også helt op til 3400 kr. Efter betaling af varer til bageriet, skat, og bezin bliver der et overskud, da Skanderborg kunderne betaler en lille overpris i gårdbutikken i forhold til priserne i vores egen butik i Hertha. Dette overskud sendes til Læger uden Grænser. I 2015 har de modtaget 14.000 kr.

Jeg glæder mig til et nyt år - 2016.

Tyge

Fotos (incl. forsidebillede): Stemningsbilleder fra Tyges bod, som faciliterer mange menneskemøder . En af hverdagens utrættelige helte! (Fotos: Red.)

*På træværkstedet er der mange flittige folk i gang! Her lige et par billeder: to af Herthas Volontører - Carlotta og Lisa - er lige blevet færdige med hver sit fad - så der bliver sikkert nogle glade julegave-modtagere hhv i Hamborg og Norditalien.
Sibylla*

Årets julespil: Øverst: Hele det dygtige julespilshold parat til den traditionelle opførelse af det gamle og stadig dybt rørende julespil fra Oberufer. Ne.: Og igen til alle tre opførelser—en i Skivholme Kirke og to i Herthas sal—fuldt pakket med et forventningsfuldt publikum. (Fotos: Niels Jørgen Berg)

*Et par højdepunkter: Maria bebudelse og hyrdernes besøg hos det lille Jesusbarn.
(Fotos: Niels Jørgen Berg)*

Som noget nyt blev der fortalt en kort julelegende af Selma Lagerlöf—og Heino sang solo! (Fotos: Ole Wadsholt)

*Øv.: Den traditionelle og meget stemningsfulde dans om juletræet efter julespillet...
(Fotos: øv.: Niels Jørgen Berg, ne.:Ole Wadsholt)*

Fortællingens dag

søndag den 24. jan. i cafeen kl 15 - 17

Fortællere i Danmark har udnævnt den 24. januar til at være fortællingens dag, da det er den store folkemindesamler Evald Tang Kristensens fødselsdag.

Evald Tang Kristensen levede fra 1843 – 1929 og brugte det meste af sit liv på at indsamle de gamle fortællinger, eventyr, viser, ballader, som i århundrede havde levet blandt de fattigste på den jyske hede som en mundtlig overlevering, og som aldrig havde været skrevet ned.

Han tog på den første tur i 1873, og fortsatte de næste 30 år.

Turene foregik til fods i de mest øde og vildsomme egne i Midtjylland, hvor der mange steder endnu hverken var vej eller sti.

Han skrev ned, hvad folk fortalte. Og hjemme havde han et stort arbejde med at renskrive det og få det udgivet.

Han er det menneske i verden, der har samlet flest eventyr/ fortællinger - flere end Brødrene Grimm.

Jeg synes, det kunne være en god idé her i Hertha, at lave en fortællingens dag.

Det er ikke nødvendigvis kun mig, der fortæller. Alle kan bidrage.

Og en fortælling kan omhandle mange ting. F.eks. oplevelser fra barndommen - en rejse - den værste/bedste dag i mit liv - min 1. skoledag - og m.m. - men naturlig også eventyr, sagn og legender.

Det gode ved at fortælle noget fra ens eget liv er, at det jo ikke skal "læres", som en fortælling skrevet af en anden - da det er inde i én.

Det skal måske lige nævnes, at de fortællinger ETK samlede ikke er for mindre børn. Først fra 9 års alderen.

Det var voksne, der fortalte for voksne. Ikke fordi børn ikke må høre dem, men de vil for det meste synes, at de er kedelige, da handlingen i fortællingerne er fra voksenlivet.

I år falder den 24. jan.2016 på en søndag, så det passer jo fint.

Bedste hilsner

Kirsten Frank

Gartneri Nyt Januar 2016

Birgitte ordner løg hernede i gartneriet i vinterhalvåret, og er god til at gøre klar til pausen. Vi har fået et nyt bordbænkesæt, som er lavet af en flok friske gutter fra Hørning produktionsskole.

Det er så tungt, at der skulle fire-fem til at løfte det ned fra lastbilen. Det er vi meget glade for.

Gartneriet har fået en ny mekaniker/maskinkyndig/ traktorchauffør i Martin, det glæder vi og vores maskiner os meget over. Maskiner som står ude hele året rustet sammen og så er det specielt vigtigt, at de bliver smurt. Vi glæder os til de nye skure, som skal bygges ved gartneribygningen, så i hvert fald traktoren kan komme inden døre, og vi kan få adskilt benzin-maskiner fra de biodynamiske præparater.

Vi har startet en ny kompostbunke til kompostering af gartneriets frasorteringer mm, ikke privat haveaffald. Der er kommet en snor op til at markere, hvor den skal være, så den ikke spreder sig unødigt.

Jeg holder fri/ferie/afspadsering i januar og februar, 3.-25. januar besøger jeg min datter, Elisabeth i Australien og nogle biodynamiske kollegaer. Bjørke passer gartneriet tirsdag og onsdage, Rie mandag og torsdag og Julius fredag. Jeg hænger deres tlf. numre op i jordkælderen.

Her i vinter bruger vi vores tid på at sortere grøntsager til jordkælderen. Vi har stadig lidt af vore egne gulerødder tilbage, de har desværre en del orm. Vi sorterer så godt vi kan, men skær selv det ormædte væk. Beklager, det skyldes, at vi ikke fik hyppet dem godt nok, det skete, da jeg tog på ferie i september. Løgene holder rigtig dårligt, det beklager vi. Det har været et koldt og vådt år, og så er det svært at dyrke holdbare løg. René og Martin har købt nye trillebøre til gartneriet.

Den 2. december tog vi ud til Karl Henning og tilsatte kompostpræparaterne til hans 3 flotte kompostbunker. Det var en sand fornøjelse bortset fra, at der var en sø rundt om bunkerne. Birgitte fandt så ud af, at hendes termostøvler var utætte, øv! Hun tog det dog med godt humør, og på hjemturen købte vi nye støvler hos Specialbutikken i Herning, en rigtig dejlig butik, hvor vi også fandt vintertermohandsker og meget mere. En dejlig tur med Heino, Birgitte, Martin, Phillip og Birthe.

I jordkælderen er der nu Gulerod, vore egne Milan og rodelika fra Karl Henning, Kartofler, rødbeder og pastinak fra Karl Henning, Hvidkål og lidt savojkål fra Råd og Dåd, som er et socialøkonomisk økologisk gartneri ved

Brovst; rødkål og persillerod fra Yduns Have på Samsø, økologisk. Måske er der grønkål, porrer, jordskokker som er vore egne. De høstes, hvis der er tid. Det er slut med hokaido og jeg har haft dårlige erfaringer med at købe de senere år, så det sparer vi. Ved frost flytter løgene ind i jordkælderen, der er alm og røde fra Karl Henning.

Ude kan der høstes porrer, grønkål, pas på topskuddene, de høstes helt til maj 2016, rosenkål, tag de største, de små vokser hele vinteren i milde perioder.

God vinter fra Gartneriet Birthe Holt.

Gartneriets nye bord/bænkesæt (Foto: Ole W)

Joh, det har ganske rigtigt været et vådt efterår/ vinter. (Foto: Ole W.)

Orientering fra Fundraisinggruppen

Hermed ønsker vi at give Levefællesskabet en orientering om de igangværende planer, som Fundraisinggruppen er involveret i.

Fundraisinggruppen har her før jul sendt en opdatering om vor situation til en kontaktperson fra en stor dansk fond og til Jeppe Christiansen fra Maj Invest, (som netop har doneret 100.000 til Landsbyfonden til Herthas videre udvikling).

I det ene brev præsenterer vi tre projekter, som den store fond (formentlig efter nytår) vil vurdere om de vil være med til at realisere. Vi har beskrevet projekterne således:

** **Forbedret tilgængelighed og skabelse af nye 'rum' for inklusion mellem Levefællesskabets egne beboere og mellem Hertha og de mange gæster, der hvert år besøger stedet. Ved hjælp af en plan, som samler den trafikale infrastruktur (stier, veje, torvepladser, parkering) med en formidling af stedets kvaliteter i f.t. specifikke perspektiver eller snit: det bæredygtige, det permakulturelle, inklusion, det sociale, det kulturelle, det æstetiske. Vi ønsker på en æstetisk og kunstnerisk måde at integrere en række elementer ind i den samlede plan: mødesteder, informationspunkter, arena til leg og fysiske aktiviteter, cafe-rum der åbner sig til offentligheden, sanserige naturpletter, intro-rum til at modtage gæster osv. Og sidst men ikke mindst skal dette projekt flere steder forbindes med et større offentligt stisystem, der allerede nu går ud i det åbne ådals-landskab. Her har vi allerede et projekt i støbeskeen i samarbejde med arkitekt Bendt Nielsen (se vedlagte projektbeskrivelse).***

** **En bog om Hertha. Fra idé til i dag – en dokumentationsrapport.** Gennem mange år - helt fra Hertha Levefællesskabs start- er der samlet et omfattende og velordnet arkiv om stedets udvikling og erfaringer. Gennem en videre bearbejdning af dette materiale vil det være muligt at sammenfatte disse erfaringer i en form, som andre vil kunne blive inspireret af. Især omkring den synergi, der kan opstå når Det Frivillige, Det forretningsmæssige og Det Offentlige arbejder sammen om inklusion af marginaliserede grupper, mener vi med vores nu 20 års erfaring at have noget væsentligt at give videre. Rapporten kan ses som en naturlig fortsættelse af Herthas bogudgivelse i 2013: INKLUSION – et socialpolitisk indspark. En mere detaljeret disposition for dette dokumentationsprojekt er under udarbejdelse.*

** **Værdiskabelse med fire bundlinjer.** Der arbejdes i dag målrettet på at udvikle redskaber til at håndtere ikke blot et finansielt og miljømæssigt års-*

regnskab, men også den sociale og kulturelle værdiskabelse, der finder sted i virksomheder og organisationer. De seneste år har studerende fra CBS beskrevet forskellige sider af Herthas immaterielle værdiskabelse. I forlængelse af dette ønsker vi i et Ph.d. projekt at udvikle og teste en anerkendt metode til en årlig rapportering af den sociale og kulturelle værdiskabelse. Senest har en gruppe fra CBS udarbejdet en Ph.d.-synopsis, der kan være udgangspunkt for det videre arbejde henimod en model med en bredere anvendelighed. Målet er ud fra Hertha Levefællesskab og to andre social-økonomiske virksomheder at konkretisere den værdiskabelse, der løber parallelt med en klassisk velfærdsopgave.

Repræsentanten fra den store danske fond har gjort det klart, at de ikke vil støtte renovering og nybyggeri af bofællesskaber.

Til Jeppe Christiansen har vi derfor yderligere beskrevet vore øvrige primære projekter således:

* **Etablering af en mindre enhed i det eksisterende 'gamle' bofællesskab, Herthahus.** Alle beboerne er blevet ældre. Nogle af dem har behov for lidt mere fred og ro og en mere overskuelig dagligdag. Det er blevet muligt at inddrage en lejlighed (hidtil beboet af en medarbejder-familie), som tænkes udvidet med et mindre anneks (to boliger). Herefter vil der være 4 boliger m. eget toilet/bad, fælles køkken, spiserum og ophold.

* **Den øvrige del af 'det gamle' Herthahus renoveres, så hver af beboerne får 2 værelser + eget toilet/bad.**

* **1. sal indrettes til 2 boliger.** For at fastholde tallet 11 beboere i huset som helhed må der etableres 2 boliger på første sal – ligeledes hver med 2 værelser og eget toilet/bad. Beboerne i Herthahus er normeret til nattevagt. Det er medarbejdernes ønske at bibeholde de nattevagtsberettigede beboere i dette hus – hvorefter én nattevagt kan klare opgaven – som hidtil.

* **Opførelse af nyt bofællesskab til 7.** Et projekt, der har været undervejs længe – men p.g.a. manglende finansiering endnu ikke har kunnet realiseres. Dette byggeri er ideelt set 2. fase af de her nævnte byggeopgaver. Når dette bofællesskab står klart, vil de fire beboere i Nerthus (det **midlertidige** bofællesskab, der blev taget i brug for et år siden) kunne flytte der til. Herefter kan beboerne fra Herthahus 'genhuses' i Nerthus, mens deres boliger bliver moderniseret. På den måde minimerer vi flytteriet.

Vi har tiltro til, at en henvendelse straks efter nytår til vores mangeårige samarbejdspartner i Tyskland, Software AG Stiftung, vil blive besvaret med en donation – så vi kan påbegynde renoveringen af Herthahus og forhåbentlig have 'lille Herthahus' klar til indflytning efter sommerferien.

Først med opførelsen af det nye bofællesskab vil det blive muligt også at tage 2-3 nye beboere ind. I dag bor der 26 voksne udviklingshæmmede i Hertha. Vi har hidtil talt om, at 30 er det mål, vi stræber efter.

Den sidste række af projekter ligger mere i Levefællesskabets regi. Det drejer sig om fælles kulturhusfaciliteter – især rettet mod bespisning (køkken og spiserum for 60-70 personer – med senere udvidelse til 150 personer) dels for Levefællesskabets egne beboere – men også for at kunne tage bedre imod de grupper af gæster, der året rundt besøger Hertha. Projektet peger i retning at udvidelse af eksisterende rammer – hvilket fremtvinger anledning til at vurdere på alternativ placering af det vareudsalg, som pt findes i bygningen. Der kunne vise sig at være behov for en offentlig gårdbutik (i dag er der tale om en foreningsdrevet varefordelingscentral, som måske kan forvandles til en socialøkonomisk virksomhed koblet sammen med en offentlig Cafe-aktivitet). I denne afklaringsproces er behovet for at forbedre adgangsforhold samt toilet- og garderobe-forhold for den nuværende sal i Herthahus blevet tydeligere.

I dag er denne sal det eneste rum, hvor mere en 25 mennesker kan samles. Samtidig er det her vor daglige morgensamling med værkstedsbrugerne finder sted; det er her vor ugentlige drama-workshop finder sted og det er her, at der mange aften om ugen foregår møder, koncerter, foredrag, fællesspisninger eller årstidsfester. Den er på en måde vores hjerterum og den vil vi gerne gi' et 'designløft' snarest – så aktiviteterne her ikke påvirker de beboere, der har deres hjem på den anden side af væggen.

Det er håbet, at vi får en respons fra dem begge efter nytår, og med udgangspunkt i dette er det planen hen over foråret at få alle projekterne beskrevet i flere detaljer, således at vi kan begynde at sende egentlige ansøgninger.

P.v.a. Fundraisinggruppen

Allan

Et strejf af et håb om et forår? (Fotos: Ole W.)

Vi må fra sjælen udrydde al frygt og terror,
som vil møde os fra fremtiden.
Vi må se fremad med absolut sindsro
På hvad der end må komme.
Og vi må kun tænke, at alt der kommer
er givet os ud fra en verdensretning fuld af visdom.
Det er en del af det, vi må lære i denne tid,
nemlig at handle ud fra ren tillid til
den evigt tilstedeværende hjælp fra åndelige verdener,
i sandhed intet andet vil virke,
hvis modet ikke skal svigte os.
Lad os styrke vores vilje og
lad os søge opvågningen indefra,
hver morgen og hver aften.

*Jeg faldt over denne tekst af Rudolf Steiner på engelsk og har oversat den (lidt frit).
Jeg synes, det er utroligt, at Rudolf Steiner har skrevet en tekst for 100 år siden,
der passer lige så godt til vores tid.*

Helle

HerthaGuldkorn

I bageriet laver Katja og jeg Frejas kage, og der er en gryde på ovn-blusset og en anden ved siden af med æggeblommer. Jeg får besked om at putte 2 teskeer sukker i. Jeg putter så den ene teske i æggeblommerne, hvor det skulle have været i gryden på blusset, og så kommer pointen: Jeg siger "holy søren" istedet for at sige holy shit. Så er Katja flad af grin.

Martin